

Бутенко Андрій Олесандрович

Кандидат сільськогосподарських наук

Факультет агротехнологій та природокористування
Сумський національний аграрний університет

Рік закінчення аспірантури – 2003 рік.

Рік захисту дисертації – 2005 рік.

Тема дисертації – «**СОРТОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЮ СОНЯШНИКА В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ**» (УДК 633;631.54;633.85;631.526.3)

06.01.09 – рослинництво

Науковий керівник: кандидат біологічних наук, доцент
Троценко Володимир Іванович,
Сумський національний аграрний університет,
заступник проректора з навчальної роботи,
доцент кафедри рослинництва

Офіційні опоненти: доктор сільськогосподарських наук, с.н.с.
Черенков Анатолій Васильович,
Інститут зернового господарства
Української академії аграрних наук,
заступник директора

кандидат сільськогосподарських наук
Собко Микола Геннадійович,
Сумський інститут агропромислового виробництва
Української академії аграрних наук,
завідувач відділом кормовиробництва,
заступник директора

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво. – Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН, Харків, 2005.

Уперше в умовах північно-східної України визначено сорти і гібриди соняшнику різних груп стиглості, які найбільш пристосовані до умов регіону.

Встановлені оптимальні параметри технологічних прийомів вирощування соняшнику: строки сівби, густина стояння рослин, дози добрив.

Уперше розроблено схему підбору генотипів та елементів сортових технологій вирощування соняшнику для конкретних умов північного сходу України.

Визначено діапазон умов, які забезпечують максимальну продуктивність соняшнику в умовах північно-східної України. Проведено економічний аналіз досліджуваних заходів.

Дисертація містить результати експериментальних досліджень та рекомендації виробництву щодо особливостей формування продуктивності сортів і гібридів соняшнику різних груп стиглості залежно від погодних умов року. Визначено норму реакції генотипів на основні фактори умов

вирощування: строків сівби, рівня мінерального живлення, густоти стояння рослин. Встановлено найбільш оптимальні умови, які забезпечують максимальну продуктивність посівів соняшнику різних сортів у північно-східній частині України. Розроблено елементи сортових технологій вирощування соняшнику. Встановлені характеристики сортів і гібридів соняшнику, рекомендованих для висіву в роки з різними погодними умовами. Визначена оптимальна густота стояння рослин сортів і гібридів соняшнику відповідно до групи стиглості. При зміщенні строків сівби на більш ранні рекомендується враховувати показник зріженості рослин соняшнику на початкових етапах розвитку в залежності від погодних умов року. Запропоновано шкалу підбору сортів і гібридів соняшнику для умов зони північно-східного Лісостепу України. Шкала дозволяє вносити корективи щодо технології вирощування в зоні залежно від впровадження сорту чи гібрида. У роботі наведено розрахунки економічної доцільності цих технологічних заходів.

Ключові слова: соняшник, сорт, гібрид, погодні умови, фактор, мінеральне живлення, густота стояння, строки сівби.

Butenko A.O. Sort peculiarities of sunflower crop formation under conditions of North-East of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for the degree of the candidate of agricultural science by speciality 06.01.09 – plant growing. – V.Y. Yuryev Institute of Plant Growing, UAAS, Kharkiv, 2005.

Thesis includes results of integrated researches for 3 years and recommendations on manufacture concerning efficiency formation peculiarities of sunflower sorts and hybrids of various ripeness group depending on weather conditions. Genotypes reaction norm on principal factors of cultivation conditions is determined: terms of sowing, level of mineral nutrition, density of plants standing. The optimal conditions which provide the maximum crop efficiency of various sunflower sorts in north-east of Ukraine are defined. Elements of sort technologies for sunflower cultivation are worked out. Characteristics of sunflower sorts (hybrids) recommended for sowing in different weather conditions are determined. The optimal standing density of sunflower plants according to ripeness group is determined. At removal of sowing terms on earlier ones it is recommended to take into account reseeding down parameters of sunflower plants on the initial (early) stages of development depending on weather conditions of the year. The scheme of sunflower sorts selection is suggested for the conditions of north-east forest-steppe of Ukraine. The scale allows to make improvements to technology of growing in this zone from the moment of sort or hybrid implantation. The calculations of economical expediency of these technological measures are presented in this work. Results data of industrial tests are presented.

Key words: sunflower, sort, hybrid, weather conditions, the factor, efficiency, a mineral nutrition, terms of sowing